

Remissvar

Dnr 2024-158

2024-03-26

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Ytterligare förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget

S2024/00655

Regeringen föreslår att det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget förlängs till och med 31 december 2024 med motiveringen att den allmänna högre prisnivån har urholkat hushållens köpkraft. Det har nu funnits ett tillfälligt tilläggsbidrag sedan 1 juli 2022, samt ett tidigare tilläggsbidrag under perioden 1 juli-31 december både år 2020 och 2021.

Konjunkturinstitutet har lämnat remissvar rörande tidigare tillfälliga förlängningar av tilläggsbidraget inom bostadsbidraget som vi bifogar som ett appendix. I S2023/02496 sammanfattade vi våra synpunkter och vi finner dessa fortsatt relevanta. I S2023/02496 betonade Konjunkturinstitutet att förslaget är en relativt träffsäker åtgärd för att ekonomiskt stödja barnfamiljer med låga inkomster i en situation med kraftigt höjda priser. Samtidigt har Konjunkturinstitutet efterfrågat en tydligare problematisering kring grupper med låga inkomster som inte kompenseras för den senaste tidens prishöjningar och hur en förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget ska ses utifrån detta perspektiv. Detta berör framför allt barnfamiljer med försörjningsstöd givet att deras försörjningsstöd minskar i samma grad som tilläggsbidraget. Konjunkturinstitutet har även tidigare efterfrågat en mer långsiktig motiverad syn på ekonomisk kompensation i tider då inflationen faller tillbaka men prisnivån förblir hög. Konjunkturinstitutet saknar fortsatt en mer utvecklad analys i dessa frågor. Konjunkturinstitutet har granskat remissen om ytterligare förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget inom bostadsbidraget och har i tillägg till det som redan framförts ett antal ytterligare invändningar som redogörs för nedan.

DET TILLFÄLLIGA TILLÄGGSBIDRAGET FÖRSVÄRAR HUSHÅLLENS PLANERING

Givet att det har funnits ett tillfälligt tilläggsbidrag så gott som oavbrutet sedan 2020 så kan frågan resas om inte detta tilläggsbidrag i praktiken har blivit permanent. Individer fattar, allt annat lika, bättre ekonomiska beslut om de har mer information. Eftersom tilläggsbidraget måste förlängas när aktuell period är slut så skapas en osäkerhet vilket försvårar hushållens planering. Om regeringen vill skapa incitament för hushållen att lämna en situation där de behöver bostadsbidrag så kan det finnas mer lämpliga utformningar för att uppnå detta än att fortsätta förlänga ett temporärt stöd.

REALLÖNERNA KOMMER INTE ÅTERHÄMTA SIG UNDER ANDRA HALVÅRET 2024

På sidan 9 i promemorian förs, som motivering till att tilläggsbidraget är tillfälligt, ett resonemang att behovet att kompensera för hög inflation minskar framöver i och med att reallönerna kommer att börja stiga. Enligt Konjunkturinstitutets bedömning kommer dock

reallönerna att ha återhämtat sig först 2027. Enligt promemorian så har vidare enbart 53 procent av individerna i den aktuella gruppen löneinkomst som huvudsaklig försörjning, vilket innebär att reallöneökningar framöver inte kommer alla till del.

BOSTADSBIDRAGET SÖKS INTE ALLTID AV DE SOM HAR RÄTT TILL DET

I Försäkringskassans senaste utgiftsprognos från februari 2024 påpekas att utgifterna för bostadsbidrag och antalet barnhushåll med bostadsbidrag har fallit sedan 2020. Myndigheten konstaterar att denna utveckling är förvånande givet det makroekonomiska läget. Givet den högre prisnivån och den nuvarande lågkonjunkturen så borde vi förvänta oss att fler söker bostadsbidrag. Det är oklart varför så inte sker.¹

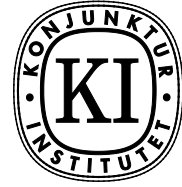
En förklaring kan vara att hushåll i möjligaste mån vill undvika risken att behöva betala tillbaka pengar i svåra ekonomiska tider givet att bostadsbidraget betalas ut i förskott. Just tilläggsbidraget inom bostadsbidraget påverkas enligt förslaget inte av den slutgiltiga avstämningen hos Försäkringskassan men givet att tilläggsbidraget lämnas till de som har rätt till bostadsbidrag så behöver individer söka bostadsbidrag för att även få rätt till tilläggsbidraget. Om individer inte söker bostadsbidrag alls så uppnår inte förslaget fullt ut sitt syfte att stötta barnfamiljer med små ekonomiska marginaler.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Albin Kainelainen. Föredragande har varit Linuz Aggeborn

Albin Kainelainen
Generaldirektör

¹ Försäkringskassan (2024). "Utgiftsprognos för budgetåren 2024-2027". FK 2024/001034. Sid 140-141.

Appendix

Remissvar

2023-347

2023-08-30

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget med anledning av höga levnadsomkostnader

S2023/02496

SAMMANFATTNING

Konjunkturinstitutet anser att förslaget är en relativt träffsäker åtgärd för att ekonomiskt stödja barnfamiljer med låga inkomster i den nuvarande situationen med kraftigt höjda priser på nödvändighetsvaror. Konjunkturinstitutet har i övrigt samma kommentarer som i remissvaret på den förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget som nu är i kraft; dessa kommentarer återges nedan.

KONJUNKTURINSTITUTETS KOMMENTARER

Priserna på nödvändighetsvaror, såsom livsmedel, har ökat kraftigt det senaste året och hushåll med låga inkomster, för vilka dessa varor utgör en stor del av utgifterna, kan därmed befinna sig i en betydligt försämrad ekonomisk situation. I likhet med promemorian anser Konjunkturinstitutet att det av denna anledning kan behövas stöd till hushåll med väldigt låga inkomster. Samtidigt bör finanspolitiken inte bidra till att pressa upp den redan höga inflationen. Konjunkturinstitutet bedömer att den föreslagna åtgärden i sig inte kommer att få mer än en försumbar effekt på inflationen, främst då den riktar sig mot ett relativt litet antal hushåll.

Ett tillfälligt tilläggsbidrag till bostadsbidraget framstår som en träffsäker åtgärd för att uppfylla syftet att stödja ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Det som emellertid kan noteras från promemorian är att den ekonomiska situationen för hushåll med försörjningsstöd kan förbli oförändrad, allt annat lika, då det ekonomiska biståndet minskas i samma utsträckning som tilläggsbidraget höjer bostadsbidraget. Därmed bidrar inte det tillfälliga tilläggsbidraget till att förbättra den ekonomiska situationen för alla hushåll som det avser träffa. I samma avsnitt i promemorian lyfts att personer med försörjningsstöd har fått ökat stöd till följd av att riksnormen för 2023 höjts med 8,6 procent och att även normen för 2024 kommer att höjas i en liknande omfattning som höjningen för 2023.

I och med detta uppstår frågan om vilka man vill kompensera med höjningen av det tillfälliga tilläggsbidraget och varför. I och med att delar av skatte- och bidragssystemen också skrivs fram med prisutvecklingen, om än med viss eftersläpning, skulle det vara bra med en tydligare problematisering kring vilka grupper med låga inkomster som inte kompenseras för den senaste tidens prishöjningar och hur en förlängning och en höjning av det tillfälliga tilläggsbidraget bidrar till en sådan kompensation. En diskussion kring möjliga alternativa

åtgärder och varför man återigen valt just denna åtgärd hade även det varit ett uppskattat tillägg till konsekvensanalysen.

Precis som i remissvaret på tidigare förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget som nu är i kraft vill Konjunkturinstitutet lyfta att den prisnivå som möter hushållen förväntas vara permanent högre, dvs. priserna förväntas inte minska till de nivåer som rådde innan det första tillfälliga tilläggsbidraget 2020. Detta innebär att de hushåll som nu får tilläggsbidraget kommer att få svårare att klara de höjda levnadsomkostnaderna när stödet upphör. Konjunkturinstitutet anser att det behövs en mer långsiktig syn på vilka levnadsomkostnader som berörda hushåll ska klara att bära samt hur offentliga stöd ska vara konstruerade. Att återkommande tillfälligt förlänga ett stöd skapar osäkerhet för dem som omfattas av stödet och är inte systemvårdande.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Albin Kainelainen. Föredragande har varit Magnus Gustavsson.

Albin Kainelainen
Generaldirektör